

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZAR.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”. — Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Tolnai J. Béla egyesületi pénztároshoz (VII., Óvoda-utca 5. szám alá) küldendők. — Szerkesztői iroda: VII., sip-utca 12. sz.

Tartalom: A magyar zsidók és a német nyelv: Schön Bernát és Szántó E. — A gyakorlatok javítása: Krausz Gyula. — Könyvismertetés. — Értesítők: Bárd Rezső. — Egyesületi élet. — Vegyesek. — Pályázat (közegészségügyi egyesület). — Felhívás. — Hirdetések.

A magyar zsidók és a német nyelv

Mi boldog magyar zsidók!

Ha az ugorka évadja beáll, a magyarok éh vadjai laptöltelek hiányában előrántják a zsidókat és megpróbálják „érdekfeszítő” oly dolgokat, melyek bámulatra ragadják az egész magyarországi körülfekvő falvakat.

Hiába, mi magyar zsidók csak érdekfeszítő natió vagyunk. Miként a vígjáték főalakja a részeges kántortanító, vagy a népszínműben a cigány, úgy a holt saisonban zsidó nélkül nincs vásár.

És ugyan mit irhatnak rólunk, mikor mi a légynek sem ártunk és örülünk, ha élünk és nem köhögünk? Hiszen mi nem vagyunk sem jobbak, sem rosszabbak más ember fiainál és a xanteni per fölött is napirendre tért ország, világ.

Hát most azt lobbantják szemünkre, hogy nem szakítunk azokkal a tradíciókkal, melyeknek a megváltozott viszonyok közt jogosultságuk teljességgel nincsen, hogy a német kultúra felé hajlunk, szóval, hogy a magyar-zsidó népiskolában a német nyelvet is ápolják.

Nos hát van valami e szemrehányásban. Mi tagadás benne, mi magyar zsidók bizony ápoljuk a német nyelvet, itt-ott talán kelleténél nagyobb mérvben is. De mi ennek az oka? Talán annyira szeretjük a Stöckerek és Luegerék nemzetségét, hogy kedveért még a nyelvét és irodalmát is megtanuljuk, illetőleg pártoljuk? Nem.

Az ok részint szokásban, — részint pedig úgy politikai, mint közgazdasági helyzetünkből folyó életszükségleteinkben keresendő.

Vizsgáljuk e két pontot kissé tüzetesebben.

Mikor forrón szeretett hazánkban még az elnyomatás keserű kenyerét ettük, mikor ki-ki örült, ha a zsidó lelke mind alább, alább merült, akkor támadtak Németországban férfiak, kik szellemének ragyogó fénye bevilágította a mi ösvényünket is és mi kezdtünk öntudatra ébredni, kezdtük érezni emberi jogainkat. Mendelssohn bibliafordítása utat tört magának, közkézen forgott, szóval egész tudományunkat a németek kutforrásaiból merítettük. Tanítók, papok idegen földről szakadtak közénk és miután minden szentnek maga felé hajlik a keze — nem csoda, ha idegen szellem szállott belénk, talajunkban az terem, a mit beléje vetnek.

Még a spanyol inquisitio idejében keletkezett zsidó „jargon”, valamint a héber írás egyre németesíté a zsidót, a mennyiben a jargon nem egyéb, mint

zagyvalékos német nyelv és a héber irással egyetlen egy nyelvet sem lehet úgy kifejezni és helyesen leírni, mint a németet, a magyarra épenséggel nem alkalmas.

Évszázadok csontba avott szokásait egy kézforgatással kiirtani nem lehet, pláne, mikor ezer és ezer érdek szárai kötnek bennünket, magyarokat, ma is ahhoz a nemzethez, melynek kulturájától úgy fázunk.

Politikai és közgazdasági tekintetben úgy állunk mi magyarok például Ausztriával szemben, mint a vőlegény, ki nem szereti menyasszonyát; de frigyre lép vele önérből, szükségből, azon reményben, hogy majd csak beletörődik sorsába. Már most, ha mi a szokást, az önérdet, a szükségét tekintetbe vesszük, mi csoda, ha gyermekeinket drága hazánk szép nyelve mellett a németbe is bevezetni igyekszünk.

1848-ban egyetemes tanítógyűlést tartottak hazánkban, melynek tanácskozásait és megállapodásait erős nemzeti szellem hatotta át. Ez a gyűlés nem átalotta kimondani, hogy az állam nyelve mellett a német is szükségképpen megkivántatik. Nem mi, hanem Szathmáry György jelenlegi miniszteri tanácsos, erre vonatkozólag következő ~~szöveg~~ alapján mondja: „Tehát a 48-diki mozgalmas idők ugyancsak erős ~~szellem~~szellemtől áthatott emberei maguk javasolják a német nyelv tanítását ~~szöveg~~ nem jut eszükbe germanizációt látni benne.“

Vegyük a dolgot külön ~~szöveg~~ van. Megfelelnek-e a zsidó iskolák Magyarországon a nemzet és ~~szöveg~~dekeinek?

Ellenségünk sem mond ~~szöveg~~ nem.

Hiszen el van ismerve, ~~szöveg~~arabb felekezet a zsidónál e hazában nincs, el van ismerve, hogy ~~szöveg~~ág tekintetében nem cserélünk senkivel. Így állván a dolog, pedig hogy így áll, azt hiába tagadná bárki, nem vehető rossz szíven, ha mi gyermekeinket a nemzeti szellem, érzület és nyelv védpaizsa alatt egy idegen megtanulására is szorítjuk.

Jaj, de azt mondják a tulbuzgalmú tollforgatók, hogy vétünk a paedagógia alapelvei ellen, ha a zsenge elméjű gyermeket még egy nyelv megtanulásával zaklatjuk.

Bocsánat, éppen a paedagogia tanít bennünket arra, hogy nem az iskolának, — hanem az életnek kell gyermekeinket nevelni. Már pedig a gyakorlati polgári életben, a tudományos pálya bármely terén, még a politikai háztartásban is lépten-nyomon szükséges, sőt fontos reánk nézve a német nyelv ismerete, szükségesebb, mint akármely más idegen nyelv a mi megváltozott viszonyaink között.

Hát például az a Falk Miksa, Neményi Ambrus, Veigelsberg Leó, Vészi József nem tesznek jó szolgálatot a magyar nemzetnek, mikor a külfölddel a mi viszonyainkat, állami életünket és kulturánkat megismertetik?

És legyen szives az „Egyetértés“ t. cikkírója tudomásul venni, hogy a megnevezett urak egytől-egyig a zsidó iskolából kerültek ki. Ilyen férfiakat akarunk mi ezután is nevelni; azért hagyjuk meg a német nyelv tanítását tanrendszerünkben, még a megváltozott viszonyok között is. A mig jelszavunk: „A haza minden előtt!“ addig annak az idegen nyelvnek a tanítása nem fog nekünk ártani egy csipetet sem.

Schön Bernát.

II.

A kérdés áll és megfejtésre vár, de nem úgy mint az ugorkaévad ezt fölvetette. Nem az a kérdés, hogy a zsidó népiskolában tanítsuk-e a német nyelvet, hanem úgy hogy a hazai népiskolákban általában taníttassék-e a német nyelv vagy nem.

Mielőtt megkísértenék a kérdésre felelni, őszintén, tiszta meggyőződésből és menten minden chauvinismustól az a politikai hitvallomásom, hogy e

házában kormányoknak és hatóságoknak, hitfelekezeteknek, családoknak és egyeseknek testtel lélekkel oda kell törekedniök, hogy nemcsak minden itt született ember magyarul tudjon, de mindenkinek anyanyelve legyen a magyar. Tiszta meggyőződésem, hogy ha az Isten békét ad e hazának, valamikor el fogjuk ezt érni; főadatunk: hazafias törekvéssel ezt az időt siettetni.

Tanítsuk-e tehát a német nyelvet a magyar népiskolákban?

Szerény nézetem szerint, ha azt akarjuk, hogy a magyar a művelt európai nemzetek közt a tudomány, a művészet, a kereskedelem és ipar terén méltó helyet foglaljon el, ha fölismerjük és bevalljuk hogy e téren még igen sok teendőnk van, hogy az előrehaladott angol, francia, olasz és német nemzetet utólérjük és ha avval be nem érven, hogy utólértük őket, de versenyre is akarunk szállani e nemzetekkel, akkor okvetlenül kell, hogy e népek nyelveit: a francia, angol, olasz és — német nyelvet megtanuljuk.

Európában csak egy nemzet, — a francia —, domináló helyzeténél fogva birt avval a privilégiummal, hogy más nemzetek nyelvével, történetével és földrajzával épen ne törődjék és önmaga volt az, ki ezt keservesen megszerezte.

A németek mindenkor alaposan tanították a francia nyelvet és a francia földrajzot és rettenetesen kihasználta a fölényüket 1870-ben.

A németek a francia nyelvet alaposan tanították tanintézetekben és nincs senki, ki állítaná, hogy a németek elfranciásodtak volna. A francziák pedig most tudvalevőleg bevezették tanintézeteikbe a német nyelvet és ki állíthatná, hogy a németek rokonszenv ott növekvőfőben volna?

Tanítsuk tehát a német nyelvet mindazon népiskolákban, hova iparosok, kereskedők, vagy tudományos pályán levő szülők küldik gyermekeiket. Kikerülnek majd ezen intézetből jó magyar hazafiak, kik más nyelvű szót is értenek. A magyar közmondás úgyis azt tartja: A hány nyelv, annyi az ember.

Szántó.

A gyakorlatok javításáról.

A főczél, mely e tekintetben a paedagógusok szeme előtt lebeg az, hogy a növendék kénytelen legyen a kijavított dolgot átnézni. Csak ez esetben lesz a javításnak maradandó haszna. Mert ha azt, vajjon a növendék átolvassák-e a kijavított gyakorlatokat, az ő saját becsületükre bízunk, vajmi kevés diák fogja ezt megtenni. Megteszi a jó diák, a ki komolyan tanul. Ellenben épen azok, a kiknek legnagyobb szükségük volna arra, hogy a kijavított gyakorlatokat áttanulmányozzák, saját jó szántukból még csak gondolni sem fognak erre. Különösen nem akkor, ha teljesen kijavított gyakorlatot adunk vissza nekik. Ezen oknál fogva a legelterjedtebb a gyakorlatjavításnak azon módja, mely szerint a tanár csupán aláhúzza a hibákat, még pedig, hogy mentől feltűnőbb legyen, piros, illetőleg zöld tintával. S azután az illető osztályban közös javítást eszközöl.

Miben áll ez az u. n. közös javítás? Abban, hogy a tanár az egyik tanulóval végig csináltatja az írásbeli feladványt a táblán: Ezen tanuló gyakorlatát a tanár maga javítja. A többiek figyelmeztetve vannak az aláhúzások által arra, hogy az aláhúzott szavak hibásak. Tehát eme helyeken okvetlenül különbséget fognak találni saját gyakorlatuk és a táblán történő kidolgozás között. Ezen eltéréseket tekintetbe véve, ők maguk fogják tehát dolgozataikat javítani.

Magától értetődik, hogy a hibákra vonatkozó kérdések által ébren tartjuk a növendékek figyelmét és meggyőződünk róla, vajjon tudják-e, miért volt ez vagy amaz náluk aláhúzva. Ha azt tapasztaljuk, hogy egy bizonyos hiba okára

nézve feltett kérdésre egyetlen növendék sem képes helyesen válaszolni, akkor mi magunk rávezetjük a tanulókat az illető szabály megértésére a tanulókat dialektikai módon.

A javításnak ezen módja azonban csakis fordításokra, nyelvtani és számtani gyakorlatokra vonatkozhatik. Az ilyenmű gyakorlatok közös javítása alkalmával szerény nézetem szerint, melyet négy éves tanári gyakorlatból merítettem, legczélszerűbb meghagyni a növendékeknek, hogy az iskolában csak czeruzával javítsanak és otthon húzzák át a czeruzával eszközölt javításokat tintával. Ezen fogás által elérjük azt, hogy két ízben foglalkoznak gyakorlatuk javításával. Még pedig második ízben egészen önállóan. Elérjük tehát azt, hogy minden egyes növendék kivétel nélkül át fogja otthon nézni kijavított gyakorlatát. S így meg van adva a lehetőség ama ideális cél megközelítésére, hogy az illető gyakorlatban ejtett összes hibákat jegyezze meg magának a növendék és ne kövesse el őket többé. Ez persze csak ideális állapot, a mennyiben az összes hibák helyett a helyes alakokat egyszer s mindenkorra csak nagyon kevés növendék fogja magának megjegyezni. A legtöbb növendék alkalomadtán ugyanazon hibákat számtalanszor fogja csinálni. De ezen eljárás által legalább kényszerítjük őket hibáik fölött gondolkodni. Természetesen azt, hogy áthúzták-e tintával az iskolában eszközölt javításokat, esetről esetre a tanárnak ellenőriznie kell.

Részletezzük kissé az eddig leírt forgó gyakorlatok eme javításmódját. Ennek technikai kivitele kétféleképpen szokott történni a nyelvtani gyakorlatos füzetekben. T. i. vagy megadjuk a növendékeknek, hogy csak minden második sorba írjanak és ősszámtán a közös javítás alkalmával az írott sor fölött levő üres sorba fogják írni czeruzával a helyeset; vagy pedig elrendeljük, hogy csupán a baloldali lapokra, illetőleg oldalakra írjanak, föntartván a jobboldaliakat a közös javítás számára. Az utóbbi esetben a közös javítás úgy történik, hogy a növendék a helyeset czeruzával a jobb oldalnak abba a sorába és a megfelelő sornak körülbelül azon helyére fogja írni, a mely sorban és a hol a baloldalon alá van húzva valami. Jómagam a technikai kivitelnek első módszerét helyesebbnek vélem, a mennyiben átnézetesebb.

A tanév elején tartani szokott legelső módszeres konferencia alkalmával egyöntetűség kedvéért valamennyi tanárnak, kik nyelvet tanítanak, meg kell állapodni abban, hogy a fejtegetett közös javítási mód technikai keresztülvitelének melyik módszerét választják.

Hátra vannak még a közös javításnak ezen módja alá tartozó számtani gyakorlatok. Ezeknek közös, az iskolában végbemenő javítása céljából, miután a hibákat ezeknél is gondosan aláhuzogattuk veres illetőleg zöld tintával, a technikai keresztülvitelnek második módszere ajánlatosabb. Sőt mondhatni, az első úgyszólván lehetetlen.

Apropos nem tartom érdektelennek felemlíteni, hogy némely számtan-tanár a nyelvtani hibákat teljesen figyelmen kívül hagyja és csupán a számtani hibákat javítja. Pedig ez a nemzeti nevelés és tanítás szempontjából megbocsájthatatlan jóhiszeműség.

E helyütt főlemlítem még azt is, hogy én a már tintával áthúzott javításokkal ellátott gyakorlatokat is egy másik füzetbe átíratnám. Ekkor harmadszor foglalkoznék a növendék gyakorlatának javításával. Sőt szerintem a javításnak ezen utolsó phásisa a javításnak tulajdonképeni betetőzése volna. Ilyen körülmények közt aztán annyira megemésztette az a növendék saját gyakorlatának javítását, hogy ez csakugyan vérré válhatott benne.

Ezt a letisztázást némely kolléga gépies munkának tekinti. Pedig ne feledjük el, hogy kétszeresen gondolkodunk, a mikor írva gondolkodunk. Szerintem, ha nem tisztáztatjuk le a leírt módon kijavított gyakorlatokat, úgy a javításnak még mindig csak ephemer hatása lesz.

Ennyit a fordítások, szorosán vett nyelvtani és számtani gyakorlatok javításáról. De már most az a kérdés, lehet-e a szabad gyakorlatok javításánál is egyöntetű eljárást teremteni?

A stilus-gyakorlatok javításánál két momentumra oszlik a korrigálás. Az egyik a helyesírási és nyelvtani hibák javítása, a másik a stylushibáké. Az első sem történhetik oly módon, mint a szoros értelemben vett nyelvtani dolgozatoknál. A második momentum megoldására nézve sablonszerű közös javítást feltalálni pedig merő lehetetlenség. Sőt azon nyelvtani dolgozatok közül, melyek nem épen fordítások, némelyek szintén ezen rubrika alá tartoznak. Például ha ez volna a feladat: „Írjatok összetett mondatokat, melyek csupa főmondatból állanak“, minden növendék más és más mondatokat fog írni.

Ilynemű nyelvtani dolgozatoknál és a stilus gyakorlatoknál nem marad egyéb hátra, mint hogy a javítást maga a tanár írja oda az aláhuzottakhoz. De hogy mégis meggyőződést szerezzünk magunknak arról, vajjon átnézte-e a növendék az általunk kijavított gyakorlatot, legczélszerűbb, ha a hibás kitételekhez mi csak czeruzával írjuk oda a helyeset, és a növendékekre bizzuk ezeknek téntával való áthúzását. A kijavított gyakorlatok kiosztása alkalmával mindenesetre nagyon üdvös közös megbeszélés tárgyává tenni azon hibákat, melyek több növendék gyakorlatában fordulnak elő. Ezen hibák alatt a közös szempontok alá eső irálytani és nyelvtani fordításokat érteni.

A most tárgyalt gyakorlatokra nézve ha azt akarjuk, hogy a javítás hatása nem csak futólagos (ephemer) legyen, hanem lehetőleg állandó: elengedhetetlen kellék volna az, hogy minden téntával kijavított gyakorlatok letisztáztassanak, és a letisztázott gyakorlatokat a tanár újból átnézzé.

Tisztában vagyok avval, hogy a bírt javítási módok lelkiismeretesen végezve, népes osztályban rendkívül sok időtől fosztják meg a tanárt. De hiszen jól tudjuk, hogy csakis a szorgalmas tanárnak vannak igazán lelkiismeretes, szorgalmas tanítványai. Másrészről pedig, a hol csakugyan túlságosan népes osztálylyal van a tanárnak dolga, ott inkább redukálják a nyelvtan-tanárok heti óráinak számát, hogy annál több időt szentelhessenek a gyakorlatok javítására.

Végül legyen szabad megjegyeznem, miszerint ha teljesen biztosak akarunk lenni abban, hogy az irónos javításnak téntával való áthúzását nemcsak gépiesen teljesíti a növendék, hanem gondolkodva: akkor kívánjuk minden egyes gyakorlatnál azt is, hogy valamennyi benne előforduló helytelen szó a melléje irt helyes szóval együtt irassék ki a margóra.

A felsőbb osztályokban adandó stilgyakorlatokra nézve, a hol a nyelvtani hibák mellett a főgondot természetesen a helytelen, nem magyaros kifejezések és általában a stilbeli hibák javítására kell fordítani, egy keskeny margó nem elegendő. Ezen gyakorlatoknál határozottan szélszerűbb, ha a növendék a baloldali lapnak illetőleg oldalnak csak minden második sorára ír és a tanár az üresen maradt sorokra írja czeruzával javításait. A jobb oldali lapot illetőleg oldalt fel lehet aztán használni arra, hogy a növendék, miután az irónos javításokat áthúzta téntával, oda kiírja gyakorlatának hibás kitételeit a megfelelő helyesekkel együtt. Ezen oldalra a növendék t. i. csak a stilbeli hibákat és javításait fogja írni. A nyelvtani hibákat és javításait pedig ugyanezen oldal margójára kell iratni.

Méltán elmondhatom magamról, hogy a gyakorlatok javítása dolgában nem esem Rousseau hibájába, a ki köteteket írt a gyermekek neveléséről és saját gyermekei mégis a lelenczházba nevelkedtek föl. Ugyanis én a gyakorlatok javítását a leirt pedanteriával viszem keresztül minden egyes alkalommal már évek óta és az eredmény azt bizonyítja, hogy helyes úton járok e tekintetben.

Már csak azért is helyesnek kell lenni ezen javítási eljárásnak, mert eleget teszünk vele ama paedagogiai elvnek, mely szerint a tanár teljesen kész anyagot lehetőleg soha se nyújtson tanítványainak. Hanem vezesse őket helyes irányban és tanítsa őket gondolkodni, úgy hogy ők mindenre úgyszólván maguktól jöjjenek rá. Mert, ha megrágvá adjuk oda a tanulóknak a szellemi eledelt, ez alig táplálja az elmét. Mig ellenben, ha neki magának kell azt megrágni, akkor emlékezetébe vésődik.

Krausz Gyula.

KÖNYVISMERTETÉS.

Gesammelte Schriften von Leopold Löw. Herausgegeben von Immanuel Löw. III. Band. Szegedin, Verlag von Alexander Bába. 1893. 482 oldal.

A Napokban hagyta el a sajtót Löw Lipót „Összegyűjtött iratainak“ a harmadik kötete. Tartalma: *a talmudi régiségismének a művelése*, (1—11 old.) *házasság-jogi tanulmányok*, (13—334) *az erkölcsi tanu- és eskü-képesség*, (335—345) *Dina de-Malekhuta dina*, (347—358) *a fogadalmak alóli dispensatió*, (359—366) *az orvostudomány- és hygienáról*, (367—406) *koszoru és korona*, (407—437) *virágok a sírokon*, (439—448) *sírjairól*, (449—460) *jelentések*. (461—482.)

Az idő rövidege miatt e kötet gazdag tartalmát annak érdeme szerint nem ismertethetjük meg, a mielőtt jelen alkalommal csak néhány *rövidebb cikk* ismertetésére szorítkozunk. A többi cikk és tanulmány tartalmának ismertetését lapunk jövő számaiban fogjuk közölni.

A talmudi régiségismének művelése. L. cikke elején felemlíti a talmud azon részeit, melyek archaeologiai leírásokat tartalmaznak és aztán áttekintést nyújt a zsidó irodalom azon termékeiről, melyeknek tárgyát archaeologiai tanulmányok képezik. Ezen munkák szerzőit chronologiai sorrendben lépteti el előttünk, elsőnek Estori ha-Farchit említi fel, ki „Kaftor wa-Ferach“ munkájával, melyet 1322-ben Palesztinában irt, az irodalmi működés ezen irányát megnyitotta. Különös elismeréssel szól Frankelről, kinek a zsidó tudomány ezen ágában eddigelé (1865) a legalaposabb kutatásokat köszönhetjük.

L. az eddigi értékes előtanulmányok daczára a talmud archaeológiájának művelését nem látja azon a színvonalon, a melyen állnia kellene. Oly időben, ugymond, a midőn már az ékiratok és egyptomi hieroglyphák titkait is felderítették, a talmudi kor ismeretei, állapotai, törekvései és institutiói sem tartozhatnak többé a titkok birodalmához. *E visszás állapot megszüntetésére hívja fel L. a hívatottak figyelmét; ez képezi cikkének a célját.* Első sorban a zsidó tudomány művelőire hárítja azon feladatot, hogy a talmud tartalmát a tudományos világgal *rendszeresen* megismertessék; a zsidóság vitális érdekei teszik ezt kívánatossá. Mert elvégre nem lehet közönyös a zsidóságra nézve azon állapot, mely szerint a nyilvános élet, a midőn a talmud létezéséről hébe-hóba tudomást vesz, annak tartalmát többnyire tudatlansága és vak gyűlölete szerint szokta tárgyalni. Viszont tarthatatlan azon állapot is, hogy azok, kik a zsidó hitközségek élén állanak és a zsidó ügyek vezetésében részt vesznek, ily kérdésekben felvilágosítást — az eredeti forráson kívül — ne találhassanak.

Még más haszonnal is jár azonban a talmud archaeológiájának művelése, különösen a szakbúvárlatok és a tudományok és intézmények története számára; ezek a talmud irodalmából érdekes kiegészítéseket meríthetnek. Így pl. Humboldt Sándor, ki a tuzsk fulguratorokról megemlékezik, egy talmudi fizikából megtudhatta volna, hogy a talmud a vasat, mint a mennydörgés és villám elleni óvószert már ismerte. Ép úgy a biztosítási ügyre nézve a talmud archaeológiájából tudomást szerezhet arról, hogy a talmud a kölcsönös biztosítást mint állandó intézményt ismeri és annak szabályait előírja. De ugyanéz áll a

különbéle tudományok és intézmények történetéről is, mert a talmud a tudás és az élet különféle térfőrével érintkezésbe jön.

„Az erkölcsi tanu- és eszküképesség“ című cikkben L. azt bizonyítja be, hogy azon zsidó férfiak, kik a ritualis törvényeket nem tartják be, de világi életükben jellemük tisztaságához kétség nem fér, szerepelhetnek az esketések és elválásoknál mint tanuk.

„Dina de- Malekhutha Dina.“ (A kormány törvénye, törvény.) Ezen alaptétel Samuel Jarchinajtól származik, ki 219—250-ig a nehardeai iskola feje, korának legnagyobb jogásza és a zsidó nemzeti jog legbuzgóbb művelője volt.

E században néhány zsidó tudós e mondásnak igen tág értelmezést adott. Többek között Hofmann, hildburghauseni rabbi, Samuel alaptételének ily nemű értelmezéséből kiindulva, levezette (1842-ben), hogy az ottani consistórium azon parancsolata, mely szerint a zsidó tanulóknak szombatn írniök kell, teljesítendő. Ujabb időben azon véleménynek is adtak kifejezést, hogy Sámuel az ország törvényeinek a polgári és büntetőtörvényi tekintetben ugyanazt a szentséget tulajdonította, mint a zsidó törvényeknek.

L. ezen nézetekkel szemben kétségbe nem vonható bizonyossággal kimutatja, „hogy Sámuel alaptétele sem a büntetőtörvényt sem a polgári jogot nem érinti, hanem egyes-egyedül a fejedelmi prerogatívákat, az előjogokat tartja szem előtt. Ezen értelmezésből egyértelműen kiviláglik, hogy mi indította Sámuel ezen alaptétel felállítására. Több perzsa zsidók közül sokan nem tudtak azon gondolattal megbarátkozni, hogy a fejedelmük összes önkényes követelései és cselekedetei tényleg a jogjogományai volnának. Ezen kételyük reakciójuk káros befolyással volt és számos jogtalajt alól a jogtalajt vonta el. Ezen bajoknak és abnormitásoknak véget vetett, állította fel Sámuel az alaptételt, hogy a perzsa fejedelem uralkodói cselekményei és az azokból folyó jogügyletek legitim természetűek és nem tekinthetők a jogtalan önkény folyamánnyainak.“

„Virágok a sírokon.“ L. megengedhetőnek tartja a zsidó halottak sírdombján a virágok ültetését.

A zsidó vallásoktatás vezérfonala az elemi népiskolák IV. osztályában. (Pótfüzet a pesti izr. hitközség „Zsidó Hitoktatás Vezérfonala“ című tankönyvének III. részéhez.) Ára 12 kr. Budapest, Singer és Wolfner könyvkereskedése.

A pesti izr. hitközség új vallásoktatási tanterve élénk tankönyvirodalmi mozgalmat idézett elő a nevezett község vallástanárai és tanítói körében. A tanterv végrehajtása különösen alkalmas tankönyvek hiánya miatt van megakadva. A vallásoktatás vezetője tehát azon fáradozik, hogy ezen hiányon annyira, a mennyire a körülmények engedik, segítsen. Ezen törekvés eredménye jelen füzetke is, melyet Weber Soma és Győri Adolf, a vallástanítói kar két jeles tagja szerkesztett.

Nem tudom, szerénységből, vagy a használatban levő tankönyv, illetve annak kiadója előbb szerzett jogainak respektálása miatt nevezték-e el e füzetet „Pótfüzet“-nek. — A füzetke figyelmes átolvasása után mindenki arra a meggyőződésre fog jutni, hogy ez egy, a tantervhez szigorúan ragaszkodó jeles tankönyv. Ha e mellett még pótfüzetről is szólunk, úgy e pótfüzet alatt csakis a használatban lévő tankönyvet lehet érteni. A történeti részben, mely a könyvecskének kétharmad részét képezi, szerzők csak háromszor utalnak a tankönyvre (7. l. 8. l. és 11 l.) és mindannyiszor csak mintegy kényszerűségből: a pótfüzet jellegének dokumentálása végett; mert ezt a néhány mondatot, melyre utalás történik, könnyű szerrel beleszoríthatták volna e füzetbe. Kár volt ezt nem tenni.

Az elemi népiskola negyedik osztályának a tantervben előirt tananyagát

e füzetke teljesen felöleli és a szerzők paedagogiai képzettségüknek és írói ügyességüknek fényes jelét adták, midőn ezt a terjedelmes anyagot egy 32 lapra terjedő könyvecskében ily szépen és szabatosan feldolgozták.

A könyvecske két részből áll: egy történeti részből, mely Izrael történetét az ősatyáktól a második templom felépítéseig foglalja magában, — és egy vallás erkölcsstani részből, mely a tantervben kijelölt vallástani tételeket tárgyalja.

A történeti rész tapintatosan és ügyesen van kidolgozva, de a vallás erkölcsstani rész ilyen feldolgozásban, mint ezt e füzetben találjuk, könnyen félreértésre adhat alkalmat. Igaz ugyan, hogy ezek a tételek a tantervben foglaltatnak és hogy ezeket a negyedik osztályban tanítani kell. Ez így helyesen van. A tanterv azonban csak a „mit?“ és nem a „miként?“-et írja elő és véleményem szerint nem helyesen értelmezi a tantervet, ki ezen tételek összefüggéstelen, paragrafus szerint való tanításának elrendelését véli belőle kiolvasni. Ezen tanokat a bibliai történettel kell összekapcsolni és a történet tárgyalása alkalmával ott kell azokat tanítani, a hol mint a történetből levonható tanulságok könnyebben vésődhetnek a még fejletlen (9—10 éves) tanuló elméjébe és fogékony szívébe.

Az év végén, az általános ismétlésként alkalmával, van a tételes összeállításnak helye, hogy a tanultakat így könnyebben áttekinthessük. Bizonyára így értették a szerzők is a tantervben a füzet 25—31. lapjain lévő hittani tételeket ők is csak összefoglalásnak tekintették. Ha ezekre a tételekre a történeti szövegben legalább utaltak volna, vagy megjelölték volna a helyeket, hol azokat tanítani kívánják, a félreértés lehetőségének elejét vették volna.

Külömben a könyvecske redigálásának teljesen megfelel és dicséretére válik a szerzőknek. Különösen szerültnek mondható a történeti rész, melynek kidolgozásánál szerzők mindenkor szem előtt tartják a gyermekek értelmi fokát és könnyen áttekinthető rövid mondatokban szólnak.

E füzetke nagyon megkönnyebíti a hitoktató munkáját és hiszszük, hogy a fővároson kívül is el fog terjedni és méltó elismerést találni.

Hitoktatással foglalkozó tagtársainknak legmelegebben ajánljuk e jeles művecskét.

Sch. A.

Deutsche Sprachlehre für die obern Klassen der Volksschule und die untern Klasse der Bürger- und Mädchenschule. Lehr- und Übungsbuch beim Unterricht in der deutschen Sprachlehre, Rechtschreibung und den stilistischen Aufsätzen von Prof. L. Mendl. Budapest, 1893. Verlag von Robert Lampel (Ph. Wodianer und Söhne). Preis 40 kr.

Valamint a hullámozó tenger sok mindenféle, értékes és értéktelen tárgyakat partra vet, úgy ama mozgalom is, melyet két évvel ezelőtt a német nyelv intenzivebb tanítását elrendelő miniszteri leirat a szakkörökben keltett, rövid idő alatt számos ephemerértékű és maradó becsesel bíró értekezéseket és német nyelvkönyveket hozott a szakirodalom felszínére. Különösen az utolsók gombamódra szaporodtak fel. Hogy ezek közt a közepiskoláknak szánt nyelvtani könyvek czéljuknak mennyiben felelnek meg, azt megítélni, nem ránk tartozik. Azt a véleményt azonban bátran kockáztathatjuk, hogy vágújhelyi kartársainktól Baron és Jungauns nyelvtani könyveik kaptafájára átdolgozott és némely, sajátos viszonyokkal bíró hazai iskoláinknak is jól megfelelő „Deutsche Sprachbücher“-en kívül talán még most is hiányában volnánk a teljesen beváló német nyelvtanoknak, ha Mendl tanár, egyike a leghívatottabb szakférfiainknak, ilyen könyvek írásába nem fogott volna.

Ugy hiszem, hogy vizet hordanék a Dunába, ha az eddig megjelent 3 nyelvtani könyvének hasznosságát itt bizonyítani akarnám. Minden tapasztalt tanító tudja, hogy ezek milyen háladatos vezetők, biztos utmutatók és támo-

gatók a német nyelvtanítás körül, milyen szerves kiegészítői, hű kísérői a szintén általa írt olvasókönyveknek.

E sorokban csak a legújabbban megjelent és e cikk homlokán körülírt nyelvtanát — mely az eddig megjelentek betetőzését képezi — akarjuk megismertetni.

És e megismertetést avval kezdjük, hogy Mendl tanártól, ezen kiváló tanférfitől, ki a német nyelvet töviről-hegyiről ismeri, ki minden szavát mielőtt kiejti, többször hányja-veti, mást mint jól átgondolt és megérlelődött szakkönyvet nem is várhattunk. E várakozásunkban most sem csalatkoztunk.

A könyv, mint az előbbi analitikai-syntelikai tanmenetben szerkesztett nyelvkönyvek befejezése, már *rendszeresített* nyelvtanként szerepel, de távolról sem csupán holt grammatizáló alakban. Egyszerű, rövid és világos példákból szembeszökően levezeti a szabályokat. Ezek megint oly szabatosan és a gyermeki felfogáshoz mértén vannak írva, hogy úgy a mint vannak, majdnem semmi magyarázatra nem szorulnak. Az egész terminologia olyan bevilágító és a gyermeki logikát alaposan ismerő tapasztalat diktálta definitiókból áll, hogy ezeket változtatni soha nem kellene. Ezen találó értelmezések fölénye abban rejlik, hogy szerző csak verbáldefiniókról beszél. Csakhogy ezen következetessége — legalább nézelem szerint — túlzásra is vitte. Így szerző — jól tudjuk — a személyes névmás fogalmával sokkal szabatosabban és rövidebben tudná a gyermekek szája-ize szerint megmagyarázni. Hisz a személyes névmások nemcsak azt jelölik, hogy a helyettesítés melyik személyben van, hanem a mint a tisztelt szerző a következő mondatban föl is említi, melyik szám- és esetben is.

Egy füst alatt tán szabadna azt is fölemlíteni, hogy a könyvnek nagy, belső értékét nem csökkentette volna, ha szerző úr az egyértelmű főnevek kétneműségét nem említette volna, mert a magyar ajku gyermekek, kik a der, die, das-szal úgy is hadilábon állanak, ezen nyelvtani szabadságot nagyon is kiaknázni találóak.

Megjegyezzük, hogy e két észrevételt a könyvnek nem fogyatkozásképpen rójjuk föl, hanem inkább olyan „sok a jóból“ gondolt hibának.

Mint jól kikerekített, tömör- és szabatosnyelvű tankönyvet, mely a helyesírás- és fogalmazás-tanítást oly ügyesen és methodikailag oly helyesen föléli, mi a szóban levő munkát legalább a czimlapjában említett iskolák számára ideális jó kézikönyvnek tartjuk. Meg vagyunk róla győződve, hogy gyakorlati pályafutása alatt meg is fogja magának valamennyi hazai izr. iskolát hódítani. — Szinte sajnáljuk, hogy egyesületünk elszalasztotta az alkalmat, hogy e jeles tankönyv kiadási jogát megszerezhesse.

Budapest.

Mandl Bernát.

É R T E S Í T Ő K.

Ünnepi számunkban megkezdtük a hozzánk beküldött iskolai értesítők közlését; folytatjuk a sorozatot most.

A nyitrai izr. hitközségi népiskola értesítője; közli: Schwarz Ignác, igazgató-tanító, ki a füzetet kimerítő és tartalomdús jelentéssel az elmúlt iskolai évről kezdi meg. A jelentésből kitűnik, hogy a tantestület két érdekes, sok éven át sikerrel működő tagja, Löwinger Károly és Neuhut Ariel a legnagyobb elismerés mellett nyugalomba vonult. A hitközség az elmúlt évben az egyik tantermet higienikus padokkal látta el és ezt minden következő évben folytatni akarja. A tantestület gyarapította az iskolai és tanítói könyvtárt; adott alkalomkor szépen sikerült iskolai ünnepélyeket rendezett. Az iskolaszék 25 tagból áll, azonkívül egy 6. hölgyből álló nőbizottság ügyel fel a kézimunkára. A tantestület 9 tagból áll. Az iskolát 495 tanuló, 268 fiú és

227 leány látogatta. A már hat év óta működő ruházási egyesület az idén is a szegény gyermekeket téli ruhával látta el.

A kassai izr. hitközség értesítője; közli: *Engländer Mór*, e. i. igazgató, kinek tollából a füzet szép értekezést hoz: „*Egyet-mást a jutalomosztásról a vizsgán.*” Azonkívül a füzet még egy kimerítő jelentést az elmúlt évről és az iskola alapszabályainak kivonatát, valamint a tan- és lecke-tervet tartalmazza. Az utóbbi dicséretreméltó munka és becsületére válik a tantestületnek. Az iskolaszék 19, a tantestület 5 tagból áll. Az iskolát 197 tanuló, 103 fiú és 94 leány látogatta.

Az aradi izraelita elemi fiú- és leány-iskola értesítője; közli: *Neumann Armin*, h. igazgató. *Grünbaum Miksa* segédtanító értekezik „*az emlékező-tehetség fejlesztése és az emlékeztetés*”-ről. A fiú- és leány-iskoláról szóló jelentésekből kitűnik, hogy a hitközség a tantestülettel karöltve mindent megtesz az iskola emelése érdekében. Az iskolaszék 18 tagból áll, közöttük *Rosenberg Sándor dr.* főrabbi úr. A tantestület 5 férfi- és 4 nőtagból áll. Az iskolába 223 fiú- és 163 leány-növendék volt beírva.

A veszprémi izr. hitközség tanintézetének értesítője. A füzet, mely most első ízben jelenik meg, kimerítő tájékoztatást nyújt az iskola belételeiről. A lefolyt tanévben a már több évben tartandó ismétlődő tanfolyam leányok számára polgári leányiskolai tantervvel újraszerveztetett és már az első évben szép sikert mutatott fel. Úgy reméljük, hogy a derék hitközséget e haladásáért és reméljük, hogy ez intézményét még jobban fejlesztesse polgári iskolává fogja bővíteni. Bárcsak más hitközségeink is ezt a példát követve éreznék magukat szintén a felsőbb leánynevelés pangó ügyében meglehetősen lendíteni! Az iskolaszék 7 tagból áll, az elnök egyszerre iskola-igazgató. A tantestület 8 tagból áll, kik az öt elemi osztályban és a polgári iskola három tanfolyamában tanítottak. Említésre méltó még az iskolai és tanítói könyvtár szép gyarapodása.

Az újvidéki izr. népiskola értesítője; szerkeszti a tanító-testület. A gondosan összeállított füzetecskéből két dolgot tartunk kiválóan érdemesnek a megemlézésre: a hitközség a tanítók fizetését az elmúlt évben 50—50 frttal emelte és 500 frtos alapítványt tett, melynek kamatait a legfelsőbb osztály egy tanulója évenként ösztöndíjjul kapja. Az iskola 4 osztályú, 4 tanítóval. Az iskolaszék 12 tagból áll, tiszteletbeli elnöke *Süss Ignác dr.* főrabbi úr. Ez évben 192 tanuló, 91 fiú és 101 leány volt az iskolába beírva.

A hódmezővásárhelyi izr. népiskola első értesítője. A „*Beköszöntő*”-t *Wilhelm Arnold* ügyvéd úr, iskolaszéki elnök írta, ki — laikus létére — bámulatot keltő szakavatottsággal értekezik a zsidó népiskola feladatáról. Azonkívül közöl az értesítő még egy csinosan megírt dolgozatot *Beer Laura* tanítónő tollából. „*A munkásság- és takarékoság*”-ról. Az iskolaszék 17 tagból áll, köztük *Seltmann Lajos* főrabbi úr. A tantestület 2 nő és 3 férfitagból áll. A 4 leány és 5 fiúosztály közül összevonva van a II. és III., IV. és V. fiúosztály, az I. és II. s a III. és IV. leányosztály. Az iskolát 121 fiú és 90 leánynövendék látogatta.

A szécsényi izr. népiskola értesítője; közli: *Szabó Lipót* igazgató. Az ügyesen szerkesztett kis füzetecske kimerítő értesítést nyújt mindarról, mi az iskolára vonatkozik. Az iskola 4 osztályú, melyekben két tanító működik; az I. és II. s a III. és IV. osztály van összevonva. Az iskolaszék 7 tagból áll; köztük *Müller Salamon* rabbi úr. A múlt tanévben 77 tanuló volt beírva.

A sátoralja-ujhelyi aut. orth. izr. hitközség elemi fiúiskolájának értesítője; szerkesztette *Grossmann Mór*, a ki az értesítőt bevezető cikkben az első osztály rendes túltömöttségének okát a szülők abbeli törekvésében keresi, hogy minél előbb szabaduljanak meg gyermekeiktől, kik nekik otthon alkalmatlanok. Figyelmeztetni kívánjuk t. szerző urat, hogy az első osztályba felveendő gyermekek minimális életkorát a törvény határozza meg, miről szerző úr, úgy-

látszik, megfélekezett. *Lebensfeld* Károly a gyermekek pályaválasztásáról értekeznek. Az iskola 5 év óta áll fenn, a mely idő alatt háromszor változtattak tanítót; e körülmény a hitközség viszonyait nem igen tünteti fel kedvező színben. Eleinte három, most csupán két tanító működik a négy osztályú fiúiskolában úgy, hogy az ez idejéi létszám, 119 tanuló mellett egy-egy tanítóra kombinált osztályban mintegy 60 növendék van bízva. Az iskolaszék 9 tagból áll. A tanítótestületet 2 hitoktató egészíti ki. A tananyag-kimutatás *rop-pant* sokat ölel fel az egyes tantárgyakból; különösen szembeötlő ama tény, hogy a második osztályban Mózes I. könyvét, a harmadikban Mózes II. és III. könyvét és a negyedik osztályban Mózes IV. és V. könyvét tanítják — *egészen* kihagyások nélkül. Sajnálattal olvassuk, hogy egyesületünk kiadványaiból csak *Mendl* olvasókönyveit használják az iskolában.

A *pesti ág. hitv. ev. magyar és német egyházgyülekezet* nép- és polgári iskolájának évi értesítője. A 66 oldalra terjedő csinosan kiállított füzet egy nagyszabású fővárosi népiskolának képét tárja fel élénk élénken és érdekesen; mindent felölel és részletesen tárgyal, mi csak iskolai értesítő keretébe való. Minden mozzanat statisztikai táblázattal van illusztrálva. A füzet több mint egyharmadát elfoglalja egy *Szelényi* tanítónő tollából eredő nagyon szépen megírt, éles megfigyelés és akaratosságra valló munka: „*A jellem fejlesztése különös tekintettel a...*” Ez értekezés abszolút értékénél fogva bármely szaklapban figyelmet érdemelt volna. Azután *Falvay* Antal igazgató mondja el egy szép beszédben a múlt iskolaév történetét. Közölve van még a bevégzett tananyag kimutatás dicséretre méltó paedagógiai tapintattal van kidolgozva. A füzet többi részét az óraterv, a tankönyvek jegyzéke és a statisztikai táblázatok képezik. Ez utóbbiak közül legjobban érdekel bennünket ama táblázat, mely az iskola bevételeit és kiadásait tünteti fel. A 27,832 frt 41 kr évi bevétel 67 százalékát a 18,722 frtnyi tandíj teszi, hiszen a tanulók 86 százaléka, 781 közül 673 fizető, — köztudomásúlag a pesti gazdag, zsidó családok gyermekei látogatják ez iskolát. A kiadási összeg 91 százaléka, 20,255 frt fizetésekre fordítatik, mi a tanítóknak a főváros viszonyaihoz mért díjaztatására enged következtetni. Az iskola pénzügyi kezelése jelentékeny, 5½ ezer forintnyi többlettel záródik. Az intézetben 4 elemi fiú-, 4 elemi leány- és 4 polgári leányosztály van, melyekben 12 rendes és 6 segéd tanerő működik.

B. R.

EGYLETI ÉLET.

A központi választmány üléseiből.

A központi választmány szeptember hó 7-én tartotta első ülését, melyen a tagok majdnem teljes számban, szám szerint 21-én, jelentek meg. A tanácskozás a pesti izr. hitközség egyik üléstermében tartatott. Lefolyásáról a következőket jelentjük:

1. Elnök Szántó Eleázár üdvözli a választmányt és kéri minden egyes tagjának támogatását az egyesületi feladatok sikeres megoldása érdekében; jelzi programmszerűen a választmány teendőit, főszólyt fektetvén a kiadványok terjesztésére és az árvaalap gyarapítására.

2. Örvendetes és hálás tudomásul vétetik elnöknek azon jelentése, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minister úr. 100 frtöt kegyeskedett az egyesület céljaira engedélyezni. A választmány az összeget az árvaalaphoz csatolja.

3. A Kohányi Sámuel tiszteletére György Aladár elnöksége alatt megalakult jubilaumi bizottságba az egyesület részéről Szántó Eleázár, Lederer

Ábrahám és Bein Károly urak küldetnek ki azon utasítással, hogy az egyesület nevében a jubilaumi ünnepély emeléséhez hozzájáruljanak.

4. A Hoffmann Mór által beterjesztett IV. oszt. magyar nyelvtanának kézírata kiadatik az alakulandó paedagogiai bizottságnak véleményezés végett.

5. Jelentés tételik arról, hogy az egyesület átvette már a tulajdonába átment néhai Deutsch Henrik-féle magyar fordítással megjelent Mózes öt könyvét a szinte magyarra fordított Haftarahkkal együtt. A választmány e mű tiszta jövedelmével az árvaalapot akarja gyarapítani és hogy az elárusítás minél gyorsabban eszközölthessék, eredeti 6 frtnyi boltiárát 5 frtra szállítja le, egyesületi tagoknak pedig 3 frtért kívánja nyújtani. A választmány arra számít, hogy az egyesületi tagok buzgalmas közreműködése azt fogja eredményezni, hogy az egész készlet (2100 teljes példány) rövid idő alatt el fog kelni.

6. A beérkezett kérvényekre a választmány 5 tételben összesen 99 frtot szavazott meg segély czimén.

7. Az egyesület kötelékébe felvétellett mint rendes tag: Goldhammer Samu, néptanító Csórnán; Eichler Albert, néptanító, K.-K -Halason és Kramer Simon, néptanító Duna-Pentelén.

8. Mint pártoló-tagok évi 5 frtnyi adój mellett léptek az egyesület kötelékébe: Dr. Steinherz Jakab, főrabbi Pécsfehérvár (bej. Lévai Izor); Fischer Lipót, iskolaszéki elnök. Stern Ábrahám, hitközségi elnök, Dr. Hoffmann N., Sacher Gusztáv, Roller N., Stern Soma, Deutsch Jakab, Schön Fülöp és Deutsch Bertalan Losonczon, az országos hitközség Rév-Komáromban és Szilasi Mór, tanár Budapesten.

9. Köszönet szavaztatik Schwarz Károly, barsi tanítónak, a ki az árva-alap javára gyűjtött 21 frt 25 kr-t küldött; továbbá az orosházi iskolaszéknek, mely 80 frtot gyűjtött és a barsi Chevra-Kadísának, mely a barsi gyűjtéshez 10 frttal hozzájárult.

10. Titkárnak az eddigi ujólag megválasztatik.

11. A választmány négy különböző ügyosztályba sorozza tagjait, hogy azok a különféle egyesületi ügyeket kellően előkészítve a választmány elé vigyék és pedig:

a) A paedagogiai ügyosztály, melynek tagjai; dr. Bánóczy József, Barna Jónás, Bein Károly, Lederer Ábrahám, dr. Málnai Mihály, Mandl Bernát, Stern Ábrahám, Halász Nátán és Schön József.

b) A segélyezési ügyosztály. Tagja: Adler Simon, dr. Bak Izráel, Kornfeld Gyula, Kondor Ignác, Révai Miksa és Györi Adolf.

c) A fiókköröket szervező bizottság, melynek főfeladata az, hogy az ország különböző vidékein minél több körnek megalakulását czéltudatos indítványok által elősegítse. Tagjai: Dallos Mór, Lévai Izor, Morgenstern Jakab, Schichtancz Ármin, Tencer Pál és Weber Soma.

Az árvaalapot kezelő bizottság, melynek tagjai: Csajági Béla, Csukási Fülöp, Reif Jakab és Tolnai J. Béla.

12. Schichtancz Ármin póttag, rendes választmányi tagnak hivatik be Morgenstern helyébe, a kinek választmányi tagsága megszűnt, miután a titkári állást elfogadta.

A következő ügyosztályok megalakultak már és megkezdették működésüket:

A paedagogiai ügyosztály megválasztotta elnöknek dr. Bánóczy József urat, helyettes elnökének Bein Károly urat és jegyzőnek Stern Ábrahám urat. Az alakuló ülésben Radó Vilmos, Mendl Lajos, dr. Schreiner Márton és Schön Dávid urakat jelölték ki kültagoknak.

A segélyügyosztály elnökévé Adler Simon és jegyzőjévé Révai Miksa választatott.

A körök szervezését elősegítő ügyosztály szinte megalakult már. Elnöknek Schichtancz Ármin, jegyzőnek Lévai Izor választatott.

1892. évi szeptember hónapban tagdíjat fizettek:

	Hátralék frt	Folyó- évre frt
a) Pártoló tagok:		
Altstock Salamon és fiai, Budapest	—.—	5.—
Dr. Bacher Vilmos	—.—	5.—
Deutsch Jakab és fia	—.—	5.—
Dr. Goldziher Ignác	—.—	5.—
Kohn Arnold	—.—	5.—
Latzko és Popper	—.—	5.—
Leitner M. L.	—.—	5.—
Pollák Mór	—.—	10.—
Riesz testvérek	—.—	10.—
Schmiedl Albert	—.—	5.—
Schweiger Márton	—.—	10.—
Singer és Wolfner	—.—	5.—
Wahrman Sándor	—.—	5.—
Weiner Károly	—.—	5.—
b) Rendes tagok:		
Engel Adolf, Budapest	—.—	2.—
Fischer Márk	—.—	2.—
Kondor Ignác	—.—	2.—
Mandl Bernát	—.—	2.—
Müller Adolf	—.—	4.—
Radó Vilmos	—.—	4.—
Schichtancz Ármin Budapest ...	—.—	2.—
Stern Ábrahám	—.—	2.—
Wank Zsigmond	—.—	2.—
Weber Soma	—.—	2.—
Bérczi Fülöp, Orosháza	—.—	2.—
Bernhard Mór, Trencsén	—.—	4.—
Fischer Mór, Szatmár	—.—	2.—
Freund Bernát N.-Bittse	—.—	4.—
Graf Adolf, Érsekújvár	—.—	2.—
Grünberger Fülöp, N.-Bittse	2.—	2.—
Grünberger Manó, Léva	—.—	2.—
Györki Károly, Apatin	—.—	2.—
Hahn Adolf, Pozsony	—.—	4.—
Hochenberg Vilmos, N.-Bittse	—.—	4.—
Klein Izrael, Ada ...	4.—	—.—
Kohn Ármin, Závod ...	—.—	2.—
Lederer József, Soroksár	—.—	4.—
Neumann Ármin, Arad ...	—.—	4.—
Neumann Vilmos Tisza-Beő	—.—	1.—
Sághi Alajos, Szatmár ...	—.—	2.—
Schwarcz Károly, Barcs	2.—	—.—
Steiner Ignác, Léva	—.—	2.—
Steinitz Gyula, Luki	—.—	4.—
Stern Ármin, Ó-Liszka	6.—	—.—
Szirmai József, Vágújhely	—.—	4.—
Weisz Zsigmond, N.-Bittse	—.—	4.—
*) Kramer Simon, D.-Pentele	—.—	4.—
*) Eichler Albert, K.-K. Halas	—.—	2.—
... ..	—.—	2.—
Összesen	14.—	170.—

*) Új tagok.

Gyűjtés az árva-alapra 1892. szeptember hóban.

	Pártoló tagdj évenként frt	Adakozás az árva-alapra frt
Izr. Iskolaszék, Orosháza, gyűjtése	—.—	80.—
Schwarcz Károly gyűjtése Barcson:		
Chevra-Kadisa 10 frt, Weisz Leona, Landauer Sándorné, Piszár Antalné egy-egy forint; Fuchs Adolf, Pollak Mórné, Herzog Netti, Stern Fr., Han Illésné, Mayrovics Mórné, Pollak Hermanné, Pajtás Jakabné, Tóth Frigyesné, Szücs Józsefné, 50—50 kr., hárman á 40 kr., egy 35 kr.; hatan á 30 kr., összesen	—.—	21.35
Schuszdek Sándor, N.-Bittse, gyűjtése	—.—	2.55
Lederer József, Soroksár, gyűjtése	—.—	3.50
Lederer József, Soroksár, adománya	—.—	1.—
Engel József, Pécs, adománya	2.—
Tolnai J. Béla, egyes. pénztáros.	Összesen	—.— 110.40

V E S E K.

A szatmári izr. hitközség tanév elején új leányiskolát létesített. — Az új iskola négy osztályból áll, tanulóval, kiket 3 tanítónő tanít. Az I. osztályban 72, a II. osztályba 56, a III. és IV. osztályba 58 gyermek jár. Az iskola egyelőre bérelt helyiségben van elhelyezve, de rövid idő múlva új díszes iskolát épít a hitközség, hol a fiu- és leányiskola a paedagogia minden igényeinek megfelelő elhelyezést nyernek. Miután a jövő tanévre előreláthatólag még nagyobb lesz a beitatkozott tanulók száma, még egy tanítónőt fognak alkalmazni a jövő iskolai évre. Megjegyzem ezuttal, hogy a fiúiskolában 4 tanító működik.

Elhalálozás. H.-M.-Vásárhelyen halt meg szeptember 14-én egy derék hitrokonunk, *Epstein János*, 74 éves korában, a ki azon köztiszteletnél fogva, melyben a megdicsőült tágabb körökben is állott, megérdemelte, hogy e lapok hasábjain is megemlékezzenek róla. A megdicsőültet özvegye, nyolcz gyermeke, tizennégy unokája, két testvére és számos rokonain kívül a hitközség is gyászolja, melynek ő kiváló tagja volt. Áldás lengjen porai fölött!

Kérelem. Tisztelettel kérem, a t. kartárs és igazgató urakat, sziveskedjenek a múlt évi „Értesítő“ egy-egy példányát alanti czímemre megküldeni. Petrovácson (Bácska), Holzmann Ignác tanító.

Az izr. siketnéma intézet fenséges királyunk nevét viselő kettős alapítványi helyére Holzmann Gusztáv körmöczbányai lakós két siketnéma gyermek volt szerencsés felvétetni és így egy szegény család gyermekeit az elzüllestől megmentettek.

Megjelent: „*Izrael története.*“ II. kötet. A honfoglalástól az első templom elpusztulásáig. Olvasmányokkal, héber szentírási szemelvényekkel és szómagyarázatokkal a pesti izr. hitközség megbízásából írta *Stern* Ábrahám tanár. Kapható Singer és Wolfner könyvkereskedésében Budapesten, VI., Andrassy-ut 12.

Eljegyzések, esküvők. Korányi József tagtársunk, állami iskola-igazgató Pruszkán, szeptember 18-án örök hűséget esküdött Schönmann Czeczilia kisasszonynak Szeniczen. — Bernhard Mór, Trencsénben működő kartársunknak leánya, Róza kisasszony, jegyet váltott Bricht Nándor urral, rózsahegy-i lakossal. — Veszprémben működő Löwenstein Paula tagtársunk leányát, Gizella kisasszonyt, szeptember 27-én férjhez adta Stern Vilmos urhoz, ugyanottani lakoshoz. Fogadják úgy az örömszülék, mint a jegyesek és fiatal házaspárok a legőszintébb szerencsekívánatainkat.

Felhívás

a magyar kisededóvókhoz és a kisededóvás barátaihoz!

Kohányi Sámuel, az orsz. kisededóvó egyesület képezdájének zenetanára s a magyar kisedednevelési irodalom egyik úttörő bajnoka, a jövő évben éri el ötvenedik évét annak, hogy a kisededóvás nagyfontosságú ügyének szolgálatában működik s e hosszú időn keresztül közel ezer kisededóvó férfi és nő kiképzésében vett tevékeny részt, számos művel gazdagította a kisedednevelés irodalmát s általában ott volt mindenütt, a hol e nagyfontosságú ügynek érdekében valamit tennie lehetett.

A magyar kisededóvók szövetkezve a kisedednevelők országos egyesületével, melynek Kohányi szintén hosszú idők óta igen buzgó választmányi tagja, megemlékezvén e férfiú kiváló érdemeiről, egyhangú lelkesedéssel határozta el, hogy működése 50-ik évfordulóját, e ritka s a kisededóvásügy terén még eddig páratlan eseményt, ahhoz méltóan ünnepli meg s e célból már most rendező bizottságot küldött ki s felszólította azon hasonirányú egyesületeket, a melyekben Kohányi szintén részt vesz, hogy a rendezés munkájában részt vegyenek.

A Kohányi-jubilaeum ideje, helye és részben programja ezen rendező bizottság későbbi teendői közé tartozik, de már most felemlítjük azt a terünket, hogy az ünnepélyt a szokásos üdvözlések, diszülés s társasbéd mellett mind az ünnepélyre, mind a kisededóvás ügyére nézve maradandó emléküvé óhajtjuk tenni s ez okból szándékunk van az ünnepeltnek egy oly albumot adni, melyben egykori tanítványai s különösen a jelenleg is működő kisededóvónők arczképei lehetőleg teljesen meglegyenek; ugyanezen alkalommal a kisedednevelők orsz. egyesülete segélyalapja javára egy örök időig Kohányi nevét viselő, lehetőleg egyezer forintot tevő alapítványt létesíteni, melynek kamatait életében Kohányi osztaná ki.

Jól tudjuk, hogy ily alapítvány összegyűjtésére a kisededóvók szerény anyagi viszonyai között csak úgy számíthatunk, ha minnél többen teljes buzgalommal vesznek részt a gyűjtésben. Rövid idő alatt szándékozunk e célból gyűjtőiveket szétküldeni minden hazai kisededóvónak, de ezenkívül adakozásokat bizottságunk pénztárnoka, Kozma Dénes, kisededóvóképezdei tanár (Budapest, VIII., Szegényháztér 7. sz.) bárkitől elfogad s köszönettel vesszük, ha bárki sziveskedik hozzánk beküldeni Kohányinak jelenleg a kisededóvói pályán működő volt tanítványainak vagy más tisztelőinek czimét, hogy hozzájuk szintén küldhessünk gyűjtőívet s esetleg felhívást, hogy az album számára arczképeiket beküldjék.

Budapesten 1892. A Kohányi-jubilaeumot rendező-bizottság nevében.
György Aladár, elnök. *Kozma Dénes*, pénztárnok. *Gaál Vilma*, jegyző.

AZ ORSZ. KÖZEGÉSZSÉGI EGYESÜLET PÁLYÁZATAI.

1. 1. Az Országos Közegészségi Egyesület a *Trefort-alapból* a rendelkezésre álló kamatok erejéig (mintegy 700 frt) több 2—20 aranyra rugó jutalmat oszt ki, azonkívül diszokleveleket ad olyan egyéneknek (férfiaknak és nőknek), kik a *mértékletesség, tisztaság, egészséges építkezés, lakás és életmód terjesztése visszaszokások megszüntetése, egészséges játékok és szórakozások meghonosítása útján vagy bármi más módon kisebb vagy nagyobb körben, a családi vagy közéletben a közegészségügy előmozdításában érdemeiket szereztek.*

2. E pályázat első sorban a lelkészeket, tanítókat és községi előljárókat illeti.

3. A kik a Trefort-díjra számot tartanak, az egyesület elnökségéhez intézett levélben maguk jelentkezhetnek, kitüntetvén az okokat, melyeknél fogva a díjra számíthatnak.

4. A díjazásra érdemeseket ajánlhatják továbbá az egyesület elnöksége, titkársága, választmányi tagjai, az egyesület bármely tagja, meg az egyházi, iskolai és politikai hatóságok.

5. A pályázó leveleket és írott ajánlatokat 1893-ik évi februáris 15-ig az egyesület elnökségéhez czimezve (Budapest, VIII, Eszterházy-u. 5) kell beküldeni.

6. A díjakat és díszokleveleket a kiküldött bíráló-bizottság jelentése alapján a választmány ítéli meg és határozatát az 1893. tisztújító közgyűlés elé terjeszti.

*

II. Az Országos Közegészségi Egyesület 1892 junius 13-án tartott közgyűlésén a következő pályakérdést tűzte ki:

Irja le a pályázó a gyermekegészségügyi viszonyokat valamely törvényhatóság (város vagy megye) területén. Nevezetesen vázolja statisztikai adatokkal a gyermekhalandóságot, közölje a törvényhatóság intézkedéseit és intézményeit a gyermekhalandóság csökkentésére, valamint ugyanez irányban netán működő társadalmi intézményeket. Törekedjék az intézkedések és intézményeknek hatását a gyermekegészségügyre megvilágosítani. Végre fejtse ki tanulmányai és megfigyelései alapján a szükséges állami és társadalmi intézkedéseket a gyermekegészségügy javítására.

A tisztán írott és lapszámozott pályamunkát 1893. decz. 31-éig kell a közegészségi egyesület titkári hivatalába (Eszterházy-u. 5. sz.) beküldeni.

A pályadíjat a választmány jelentése alapján a legközelebbi közgyűlés adja ki.

A díj 100 frt, ezen kívül a szerző — ha a művet az egyesület kiadja — szokásos írói díját megkapja. A jutalmazott pályamű az egyesület tulajdona.

IFJ. NÁGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

**megjelent és kapható, BUDAPESTEN, Muzzeum-
körút, a nemzeti színház bérházában.**

חַיֵּי הַמִּשְׁקָשׁ *Hittani hármaskönyv*, nép-, polgári- és közép-iskolai zsidó tanulók szá-

mára. **I. kötet népiskolák használatára** szerkesztette *Dr. Zsengeri Samu*. Negyedik javított, bővített s Palaestina térképével és földrajzi vázlatával megtöltött kiadás. Ára kemény kötésben 30 kr.

II. kötet, polgári és középiskolák használatára. Második javított és bővített kiadás. Ára kemény kötésben 50 kr.

תּוֹרַת הַמִּקְרָא (Thoráth Hamikrá) *Heber ABC- és olvasókönyv*

írta *Dr. Zsengeri Samu*. Ára keménykötésben 26 kr.

חֲנוּךְ בַּר מִצְוָה *Barmiczva oktatás* izr. tanítók és tanulók számára. A Barmiczva előké-

szítésre szükséges szabályok és tantételek, Barmiczva és iskolai beszédek, valamint családi ünnepélyekre való üdvözlések. Szerk. *Dr. Zsengeri Samu*. Ára kemény kötésben 50 kr.

Zsidó Hit- és erkölestan. Középiskolák számára írta *Halász Nándor*. I. rész, ára 70 kr., II. rész, ára 40 kr.

Zsidó Hittani katekizmus polgári és felsőbb leányiskolák számára, írta *Halász Nándor*. Második kiadás. I. rész, ára 30 kr., II. rész, ára 25 kr., III. rész, ára 35 kr., IV. rész, ára 35 kr.

Zsidó Hittani katekizmus polgári és hasonló fokú fiúiskolák részére írta *Halász Nándor*. Ára: I. rész, 36 kr., II. rész, 30 kr., III. rész, 35 kr., IV. r. 45 kr.

Gáspár Ignác. Elemi földrajz. Számos képpel. I. rész. A népiskolák III. és IV. osztálya számára. Ára kemény kötésben 24 kr., II. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára. Ára kemény kötésben 32 kr.

Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.
Gáspár Ignác Első oktatás a földrajzban. A népiskolák középosztályai számára. 62 képpel. Tizenkettedik javított kiadás. Ára kemény kötéssel — 32 térképpel 44 kr

Általánosan engedélyezve a magy. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.

Barna J. Népiskolai földrajz. Második javított kiadás. I. rész a IV. osztály számára 20. II. rész az V. oszt. számára 20. III. rész a VI. oszt. számára 20 kr.

Gáspár J. Kis földrajz falusi iskolák számára. Ára 26 kr

Gáspár Ign. Népiskolai számtan a II. osztály számára. Ára 26 kr.

Füredi Ignác. Számtani példatár a népiskolák számára magyarázó jegyzetekkel és megoldásokkal.

A népiskolai 2. osztály számára 5. kiadás. Kemény kötésben. Ára 20 kr.

A népiskolai 3. osztály számára 5. kiadás. Kemény kötésben. Ára 20 kr.

A népiskolai 4. osztály számára 3 kiadás. Kemény kötésben Ára 24 kr.

A népiskolai 5. és 6. osztály számára 2. kiadás. Ára 32 kr.

Barna J. Magyarország története az újabb miniszteri tanterv alapján népiskolák használatára Hatodik kiadás. Ára vászonkötésben 30 kr

A m. k. vallás- és közokt. miniszterium 22452. sz. a. általánosan engedélyezve

Virág József és Walter Károly Számtani gyakorlókönyv a népiskolák számára. I. rész 25., II. rész 20, III. rész 20, IV. rész ára 40 kr

Udvardy Gyula. Magyarok története életrajzi irányban. Izr. elemi iskolák V. oszt. számára. Második javított kiadás. Ára 30 kr.

Barna J. Magyarország története párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével, népiskolák használatára. Ötödik kiadás ára keménykötésben 30 kr.

Kugler J. Irályképző alsófoku ipariskolák használatára I. fele —.50, II. fele —.50, Általánosan engedélyezve a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 44422/2890. számú rendeletével.

Erdős Miksa. Elemi természettan a népiskolák felsőbb osztályai számára, 75 képpel. Keménykötésben. Ára —.40 kr.

Ruttkay Sándor. Egészségi, erkölcsi és illemszabályok IV. kiadás, ára —.06 kr.

E könyvecske a m. kir. közokt. miniszterium 12,052/1888. számú rendeletével és a főváros tanácsának 7,696/887. számú rendeletével az ország és főváros összes népiskolai növendékeinek megvételeire ajánlatott.

Horváth és Juhász. Módszeres tornatanítás I. rész, népiskolai torna-gyakorlatok, ára —.40

Schwarz M. Az egyenletek megfejtése népszerű modorban a népiskolák V. és VI. osztályai és polgári iskolák számára, ára —.40

Dr. Ploetz Károly. Elemi francia nyelvtan, a 33. kiadás után átdolgozta Nagy Lajos. I. rész. Második kiadás. Ára kemény kötésben —.44

II. rész. Második kiadás. Ára kemény kötésben —.44

Mind a két rész egy kötetben, kemény kötésben, ára —.80

Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. miniszterium 7,358/88. sz. rendeletével.

Dr. Ploetz Károly. Syllabaire française. A francia nyelvtanítás első foka. A tizenhetedik kiadás szerint magyar nyelvre átdolgozta Nagy Lajos. Ára kemény kötésben —.50

Dr. Ploetz Károly. Conjugaison française. Második fokokat a francia nyelvoktatásra, olvasókönyvvel és szótárral szerkesztve. Az eredeti 12. kiadás után magyar nyelvre átdolgozta Kubinyi F. A. Ára kemény kötésben —.80

Dr. Ahn Ferencz. Gyakorlati tanfolyam a német nyelv gyors és könnyű megtanulására. Az eredeti nyomán írta Nagy Lajos. I. rész 7-ik kiadás ára kemény kötésben —.40

II. rész harmadik javított kiadás ára kemény kötésben —.40

Mind a két rész egy kötetben —.80

Dr. Zsengeri S. Irálytan alsófoku ipariskolák számára. Engedélyeztetett a m. kir. vallás- és közokt. miniszter 890/3,450. sz. rendeletével. Ára kemény kötésben —.40

Szabó Endre. A kézimunka tanítása a népiskolában. Második javított kiadás. Ára —.72

Flesch M. Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, I. Theil für die unteren Klasse der Volksschule. Ára —.30

II. Theil für die oberen Klassen d. Volksschule, Ára —.30

Ezen jeles tankönyvek oly iskolákban való bevezetése, a hol azok eddig használatban nem voltak, főtörekvésem lévén, e cél elérésére kívánatra, *mutatvány-példányokat* szívesen küldök ingyen és bérmentve. Az itt elősoroltakon kívül *valamennyi* iskolakönyv általam beszerezhető, a tankönyvszükséglet szállítására ugyanazon feltételek mellett készségesen ajánlkozom, mint a melyek bármelyik más kiadó részéről nyújtanak.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Hochmuth Abraham. Gotteserkenntnis und Gottesverehrung als Lehr- u. Handbuch zum Religionsunterricht II. Aufl. 60 kr.

— **Isten-ismeret és Isten-tisztelet.** A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására II-dik olcsó kiadás..... 60 kr.

— **Mózesi hit- és erkölostan az elemi és felső népiskolák számára.** Kivonat az „Istenismeret és istentisztelet“ című vallástani könyvből, utmutatása és felügyelete mellett készítette Szép Lipót. Kötve 30 kr.

Kapl Gyula. Összhangzattani gyakorlókönyv. Zeneiskolák és tanítóképző intézetek számára. I. Füzet. Füzve 30 kr. II. Füzet. Füzve 40 kr.

Klingenberg Jakab. Magyar nyelv- és irálytan. Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI. osztálya számára. Negyedik kiadás. Kötve 50 kr. Általánosan engedélyezve 1891|19275.

— **Gyakorlati német nyelvtan kezdők számára.** I. rész: 4 kiad. Kötve 25 kr. Általánosan engedélyezve 1891|49938. II. rész: 2. kiadás, Kötve..... 50 kr. Általánosan engedélyezve 1892|8164.

Kohányi Sámuel. Gyermekdalok Fröbel fejlesztő rendszeréhez. K sedóvodák, gyermekkertek, a népiskolák alsóbb osztályai számára és családi használatra. I. füzet: Füzve 20 kr. II. füzet füzve 40 kr.

Löw Lipót Bibliai történet. Zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Löw Tóbiás. Hetedik kiadás. Kötve..... 50 kr.

Lutter Nándor. Számtani példatár a népisk. szám. Az 1877. aug. 16-án 21678. sz. miniszteri rendelet szerint átdolgozott kiadás.

A II. osztály számára V. kiadás	20 kr.
A III. " " V. " "	15 kr.
A IV. " " V. " "	15 kr.
Az V. " " IV. " "	10 kr.
A VI. " " IV. " "	25 kr.

II—IV. oszt. Ált. engedélyezve 1888|17358.

Madzsar János. Magyar nyelvkönyv a német tannyelvű népiskolák számára.
I. köt.: A II. oszt. számára. 2. kiadás. Kötve 30 kr.
II. kötet: A III-dik osztály számára. Kötve 40 kr.
III. kötet: A IV-dik osztály számára. Kötve 30 kr.
IV. kötet: Az V. és VI. osztály számára. Kötve 35 kr.
Ideiglenesen engedélyezve 1888|17358.

Szente József. Számtani szemelvények. — Ismétlő iskolások számára. Kötve 50 kr. Általánosan engedélyezve 1888|17358.

Magyar olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára. Szerzők Bakó S. Frühwirth K., Gruber J. és Posch L. Első

rész: Az írva-olvasató tanmód elvei szerint dolgozva. I. és II. évfolyam Hatodik kiadás. Kötve 30 kr. Általánosan engedélyezve 1891|51647.

Második rész. III. évfolyam. Negyedik kiadás. Kötve..... 30 kr. Általánosan engedélyezve 1891|51647.

Harmadik rész. IV. évfolyam. Második kiadás. Kötve 40 kr. Ideiglenesen engedélyezve 1888|17358.

Negyedik rész. V. és VI. évf. 50 kr. Ideiglenesen engedélyezve 1888|17358.

Valló Vilmos. Népiskolai olvasmányok a gazdasági chemia köréből. Füzve 60 kr. Általánosan engedélyezve 1888|17358.

Zlitz Mór. Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Kilencedik kiadás. Kötve. 30 kr.

— **Hittan.** Az izr. népisk. felső osztályai számára. — 4-dik kiadás. Kötve 40 kr.

Ballagi Karl u. Nagy Ladislaus. Geschichte Ungarns, nebst einigen Hauptzügen aus der allgemeinen Geschichte, für Volksschulen bearbeitet. Geh. 30 kr. Általánosan engedélyezve 1888|17358.

Bánhegyi Stefan. Ungarischer Kinderfreund. Ein Lern- und Lesebuch für die mittleren und höheren Klassen deutscher Volksschulen in Ungarn. Nach Bánhegyi und Emeryczy's „Népiskolai tan- könyv“ bearb. Vierte Aufl. Geb. 60 kr. Ideiglenesen engedélyezve 1888|17358.

Posch, Frühwirth und Kund. Fibel für den Schreib-Leseunterricht. Gebund. 25 kr. Általánosan engedélyezve 1888|17358.

Posch L. Deutsches Lesebuch für Volksschulen. I. Th. 2. Schuljahr Geb. 35 kr. II. Theil. 3. Schuljahr, Geb. ... 55 kr. I—II. Theil általánosan enged. 1890|19144. III. Theil. 4. Schuljahr, Geb. 60 kr. IV. Theil. 5. und 6. Schuljahr. Gebunden..... 70 kr.

Klingenberg J. Deutsches Sprachbuch. Ein Leitfadens zur praktischen und theoretischen Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beigabe von Orthographie u. Stilübungen. I. Theil. Dritte verbesserte Auflage. Für die dritte Volksschulklasse. Geh. 30 kr. II. Theil Für die oberen Volksschul- klassen (4. 5.) Geh. 40 kr. I—II. Theil általánosan enged. 1890|18144.

Zlitz Moritz. Glaubenslehre für die unteren Klassen der isr. Volksschulen. Fünfte verbesserte Auflage. Geh. 25 kr.

— **Glaubenslehre** für die höheren Klassen der isr. Volksschulen. Dritte vermehrte und verbesserte Aufl. Geh. 35 kr.

— **Hebräische Sprachlehre** für isr. Volksschulen in zwei Cursen. — Zweite Auflage. Geh 40 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Szirmal József. Az első iskolaév. Magyar
 Abc. és olvasókönyv. Kötve 20 kr.
 Általánosan engedélyezve 1891|18976.
 A II. iskolaév. **A lakóhely.** Kötve 30 kr.
 A III. iskolaév. **A szülőföld** Kötve 30 kr.
 A II—III. isk. év által. enged. 1891|52038.
 A IV. iskolaév " " 50 kr.
 Az V. és VI. iskolaév " " 60 kr.
 A IV—VI. isk. év ideigl. enged. 1888|17358.

Szirmal József. Az első iskolaév. Magyar
 ABC. és olvasókönyv, álló írású ki-
 adás. Kötve..... 20 kr.
 Általánosan engedélyezve 1892|25449.

Szirmal József. Német nyelvképzőiskola
 gyakorlati példákban. Olvasás, nyelvtan
 és fogalmazás egyközpontu körökben
 I. rész 2. kiadás kötve 20 kr.
 Általánosan engedélyezve 1890|18144.
 II. rész kötve 20 "
 Általánosan engedélyezve 1888|17358.
 III. rész kötve 30 "
 Általánosan engedélyezve 1888|17358.

Szirmal József. Fall olvasó-táblák. 11
 tábla 1 frt.

Szirmal J. u. Mayer A. Das erste Schul-
jahr. Fibel nach der gemischten

Schreibmethode bearb III. Auflage
 Gebunden 25 kr.
 Általánosan engedélyezve 1888|17358.

— **Das Zweite Schuljahr.** Deutsches Lese-
 buch für Volksschulen Ungarns mit
 deutscher Unterrichtssprache III. Aufl.
 Gebunden 30 kr.
 Általánosan engedélyezve 1890|18144.
 III. Schuljahr III. Auflage geb. 40 "
 Általánosan engedélyezve 1891|19271.
 IV. Schuljahr II. Auflage geb. 50 "
 V. Schuljahr II. " 60 "
 VI. Schuljahr II. " 70 "
 IV—VI. Schuljahr által. eng. 1888|17358.

Szirmal Josef. Das erste Schuljahr. Fibel
mit steller Currentschrift. Geb. 25 kr.

— **Das erste Schuljahr. Fibel mit steller**
Latelnechrift. Gebunden 25 kr.
 Mindkettő általánosan enged. 1892|25449.

A zsidó népiskolák számára szerkesztett
 kiadásból megjelentek:

A második iskolaév	kötve 30 kr.
A harmadik iskolaév	" 30 "
Das zweite Schuljahr	geb. 30 "
Das dritte Schuljahr	" 40 "
Das vierte Schuljahr	" 50 "

Ballagi Károly és Nagy László. Ma-
gyarország története. Kapcsolatban
 az általános történelem legfőbb voná-
 saival. Népiskolák számára. Huszon-
 harmadik kiadás. Kötve..... 30 kr.
 Általánosan engedélyezve 1888|17358.

— **Földrajz népiskolák számára.**
 I. évf. vagy a népiskola 4. oszt. tan-
 anyaga. 6. kiadás. Kötve. 20 kr
 Általánosan engedélyezve 1890|19449.
 II. évf. vagy a népiskola 5. oszt. tan-
 anyaga. Negyedik kiadás Kötve 30 kr.
 Ideiglenesen engedélyezve 1888|17358.
 III. évf. vagy a népiskola 6. oszt. tan-
 anyaga. 3. kiadás. kötve..... 25 kr.
 Általánosan engedélyezve 1888|17358.

Bánhegyi és Emerlozy. Népiskolai tan-
könyv olvasmányokkal a magyarhoni
 népiskolák mindennapi és ismétlő isko-
 lai számára. X. kiadás kötve 60 kr.
 Általánosan engedélyezve 1891|19272.

Csukási Fülöp és Schön József Zsidó
 hittan a szentírás elbeszélései kapcsán
 az őshéber eredeti szöveg alapján a
 legjelesebb értelmezők és fordítások
 egybevetésével. Első könyv: A nép-
 iskola felső osztályai, illetve a polgári
 és középiskolák alsó osztály számára,
 II-ik bővített és javított kiadás. Füzve
 80 kr. Második könyv: a polg. és kö-
 zépiskolák III. és IV. osztályai számára.
 Füzve 50 kr. Harmadik könyv: A polg.
 és középisk. IV. oszt. számára. Füzve
 20 kr.

Csukási F. és Schön J. Kis biblia a zsidó ifj.
 számára. Az őshéber eredeti szöveg
 nyomán. Két részben. I. rész kötve 40
 kr. II. rész kötve 60 kr., egy vászon-
 kötetbe kötve 1 frt 20 kr.

— **A zsidók története,** különös tekintet-
 tel a magyar zsidók történetére. Füzve
 1 frt 20 kr.

Erdődi János. Földrajzi vezérfonal iskolai
 és magánhasználatra. 6. átdolgozott
 kiadás, kilencz térképpel. Füzve 50 kr.
 Ideiglenesen engedélyezve 1888|17358.

— **Földrajz a népiskolák felsőbb osztályai**
 számára. Függelékül: Történelmi ké-
 pek. 5. kiadás. Füzve 25 kr.
 Által enged. az V—VI oszt. sz 1888|17358.

Führer Ignác és Schön József. Módsze-
res nyelvtani példatár. A népiskolák
 II. osztálya számára mondattani alapon.
 Kötve 20 kr., III. osztály számára
 kötve 25 kr., IV. osztály számára
 kötve 25 kr.

Gyürky Antal. Magyar polgári jogok és kö-
telességek rövid ismertetése. Kérdések
 és feleletekben. *Hoffmann Mór* által
 átdolgozott 4. kiadás. Kötve 25 kr.

Róth Samu. A természetrajz elemel. Fel-
 söbb népiskolák számára 80 kr.
 Általánosan engedélyezve 1890|15355.

Udvarhelyi Gyula. Magyar nyelvtan felső
 népiskolák I. oszt szám. Kötve 50 kr.
 II. oszt. számára. Kötve..... 40 kr.
 I—II. általán. engedélyezve 1890|19449.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadásában, Budapesten Andrássy-út 21. sz. a.

megjelent, és a nagymélt. magyar kir. vallás- és közokt. miniszterium által

általánosan engedélyezett

elemi nép, felső nép, alsófoku ipar és keresk. iskolai tankönyvek.

			A miniszteri enged. száma	
Magyar.	Magyar Abc és olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, kötve	20 kr.	16163—1890	
	Fali olvasótáblák hozzá (13 írott, 13 nyomtatott tábla)	3 frt.	16163—1890	
	Magyar Abc és olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, kötve	20 kr.	17358—1888	
	Magyar Nemzeti Olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, a II. oszt. sz. kötve 30 kr., a III. o. sz. köt. 36 kr., a IV. o. sz. köt. 40 kr., az V—VI. o. sz. köt.	62 kr.	4954—1890	
	Magyar olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, a II. oszt. számára kötve 28 kr., a III. oszt. szám. kötve 36 kr., a IV. oszt. szám. kötve	44 kr.	50997—1891 és 17358—1888	
	Magyar nyelvtani kézikönyv, írta Belicza József, I. rész a 2. oszt. szám. köt. 18 kr., II. rész a 3. oszt. szám. köt. 24 kr., III. rész a 4. oszt. szám. kötve 24 kr., IV. rész az 5—6. oszt. számára kötve	44 kr.	52061—1891	
	Magyar nyelvgyakorlókönyv, írta Boronkay Károly, a II. oszt. számára kötve 18 kr., a III. oszt. szám. kötve 20 kr., a IV. oszt. szám. kötve	24 kr.	16382—1892	
	Kis magyar nyelvtan, szerk. Erényi-Balassa, kötve	30 kr.	19444—1890	
	Magyar nyelvtan, osztatlan népisk. számára, Vargyas Endré-től, kötve	20 kr.	48855—1889	
	Magyar Abc és olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára, valamint olvasókönyv II. és III. rész, írták Mártonffy és Gokler. (Sajtó alatt.)			
Német.	Német Abc és olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, I. rész, kötve	32 kr.	17358—1888	
	Német olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, II. r. kötve 40 kr., III. r. kötve	48 kr.	17358—1888	
	Lesebuch für Volksschulen, szerk. Hetzel S., I. rész kötve 20 kr., II. rész kötve 28 kr., III. rész kötve	33 kr.	34825—1891 és 43293—1891	
	Deutsche Sprachlehre, írta Langraf M., I. rész kötve 36 kr., II. rész kötve	36 kr.	19906—1891	
	Elementar Sprachbüchlein, írta Hetzel S., kötve	30 kr.	34825—1891	
	Német nyelvtan gyakorlati feladatokkal, kötve	40 kr.	7008—1890	
	Német nyelvgyakorló, írta Spitzer L., kötve	30 kr.	6527—1890	
	Gyakorlati német nyelvtan, írta Erény-Ahn	60 kr.	17358—1888	
	Számvetési gyakorlókönyv, szerk. Faludi János. I. rész a 2. oszt. számára kötve 15 kr., II. r. a 3. oszt. szám. kötve 18 kr., III. r. a 4. oszt. szám. kötve	20 kr.	14589—1889 és 17358—1888	
	Földrajz, írta dr. Brózik Károly, a IV. oszt. szám. kötve 20 kr., az V. oszt. számára kötve 30 kr., a VI. oszt. számára kötve	20 kr.	52064—1891 és 3973—1890	
*Első oktatás a földrajzban, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko köt.	30 kr.	52089—1891		
*Kis általános földrajz, írta Kuttner S., átdolgozta Suppan és Lauko, füzve 48 kr., kötve	60 kr.	15352—1890		
†Földrajz, osztatlan népiskolák számára. Vargyas Endré-től, kötve	20 kr.	21456—1890		
*Földrajz, írták Mártonffy és Pechány IV. oszt. számára kötve 24 kr., az V—VI. oszt. számára kötve	36 kr.	6663—1892		
Magyarország térképe megyei beosztással, Hatsék I.-től	20 kr.	17358—1888		
Magyarország egyes megyéinek térképe, Hatsék I.-től egy-egy 15 vagy	20 kr.	14596—1879		
Kis Atlasz, Lange és dr. Cherven-től, ára	40 kr.	20477—1891		
Történet.	*Első oktatás a magyarok történetében, írta Kuttner S., átdolgozta Suppan és Lauko kötve	30 kr.	20281—1891	
	†A magyarok története, osztatlan népisk. szám. Vargyas Endré-től, kötve	20 kr.	7487—1890	
	Magyarország története, írta Török István	36 kr.	2760—1890	
	*Magyar alkotmánytan, írta dr. Csiky Kálmán. kötve	24 kr.	52040—1891	
	*Rövid alkotmánytan, írta Mayer Miksa, ára	16 kr.	53062—1891	
	Természetr. rajz.	Természetr. rajz, írta Báthory Nándor, kötve	40 kr.	54274—1891
		*Első oktatás a természetr. rajzban, írta Kuttner S., átdolgozta Suppan és Kozocsa, kötve	40 kr.	52089—1891
		*Természetr. rajz, osztatlan népisk. számára, Vargyas Endré-től, kötve	20 kr.	7487—1890
		*A természetr. rajzi oktatás vezér- és kézikönyve. Írta Kukuja K.	60 kr.	17358—1888
	Gazdaság.	Gazdasági és kertészeti füzetek, Dobóczy Lajos-tól, I. és II. füz. a fiúiskolák szám., III. és IV. füz. a leányisk. számára, egy-egy füz. ára kötve	20 kr.	49093—1890 és 53162, 20290/91
*Egészségtan, írták dr. Csapody és dr. Gerlóczy, kötve		24 kr.	20296—1891	
Természettan.	Természettan, a kémia elemeivel, írta Heller Agoston, kötve	40 kr.	15354—1890	
	Természettan és vegytan, írta Miklós Gergely	44 kr.		
	*Természettan, a vegytan elemeivel, Kuttner S.-től, átdolg. Suppan V., köt.	36 kr.	20281—1891	
	Természettan, írta Vargyas Endre, kötve	24 kr.	55050—1890	
Ének.	Énektani példatár, szerk. Hortobágyi, Könyves és Szabó I. füz. 10 kr., II. füz. 15 kr., III. füz. 18 kr., IV. füz. 20 kr., V. füz. 20 kr.	30 kr.	21888—1891	
	Szépirás. Szépirási minták, Vajda Pál-tól, magyar írás 15 kr., magyar-német írás	20 kr.	25924—1889	
Ipariskola.	Ipariskolai olvasókönyv, dr. Gyulay Béla-tól. I., II., III. a 44 kr. kötve	50 kr.	6600/87, 19948/89	
	Számvetés az alsófoku iparisk. szám. dr. Veress V.-től, I., II., III. rész egy-egy	30 kr.	17358—1888	
Alsófoku keresked.	Méhészetes rajzoktatás, Vidéky János-tól. Rajzmintalap-gyűjt. 13 füz. 13 frt	30 kr.	16130—1888	
	Olvasókönyv, dr. Gyulay Béla-tól I. oszt. szám. 60 kr., II. osztály szám.	40 kr.	19048/89, 21267/86	
	Egyszerű és kettős könyvvitel, Bún S.-től	1 frt 20 kr.	7919—1890	
	Általános számtan alsóf. keresk. isk. I. oszt. szám. dr. Veress Vilmos-tól	50 kr.	17358—1888	
	Keresk. számtan alsóf. keresk. isk. II—III. oszt. szám. dr. Veress Vilmos-tól	90 kr.	52037—1891	

Jegyzet. A *-gal megjelöltek német nyelven is, a †-tel megjelöltek pedig tót nyelven is kaphatók.

Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Az itt felsorolt és nálunk megjelent tankönyveken kívül az összes létező és bárhol megjelent és hirdetett könyvek és zeneművek ugyanazon árak mellett nálunk is megrendelhetők.

Schlesinger Ignác nyomdája, Budapest, rostély-utca (Károly-kaszárnya.)

Országos Rabbiképz. - Zsidó Egyetem Könyvtára